

Van boerderijscholen tot opvangcentra

De landelijke ontwikkelingen in Toscane

Landelijke gebieden moeten het vaak innovatief aanpakken als ze demografische en ecologische problemen willen oplossen. In Toscane gebeurt dit door een samenwerking tussen de Universiteit van Pisa en de regio Toscane. Nieuwe wetgeving helpt daarbij.

de banden tussen de steden en de aangrenzende gebieden. Ze kunnen de consumptie van etenswaar uit de stad beter plannen, krijgen een betere controle over de landbouw, boren andere inkomensbronnen aan en ontwikkelen een vorm van 'sociale landbouw'. De toepassing ervan vergt een nieuwe aanpak, die vooral de culturele identiteit van het platteland moet

'Dat versterkt de banden tussen de steden en de aangrenzende gebieden.'

Jonge kinderen leren over eten op een Toscaanse boerderij

versterken. De sleutelwoorden zijn innovatie, intergenerationeel, intercultureel, met meerdere doelen en in meerdere sectoren.

De landelijke ontwikkelingen in Toscane hebben lange tijd kunnen genieten van de specifieke sterkte van de streek. Men ontwikkelt er artisanale producten van hoge kwaliteit en het landschap is er schilderachtig. Toch wordt de bevolking er steeds kleiner en ouder. Heel wat mensen trekken weg en bepaalde buurten worden opgewaardeerd. Daardoor ontstaat er een kloof tussen oude en jonge bewoners. De plaatselijke kennis en het erfgoed gaan verloren. Door de economische terugval kunnen de gemeenschappen er geen gebruik maken van voorzieningen op maat van de steden. Daarom investeerde het regionale bestuur er tussen 2001 en 2006 in vernieuwende diensten. Ze waren ontwikkeld op basis van bestaande model-

DOOR: FRANCESCO DI IACOVO - Door te zoeken naar manieren waarop landelijke gebieden aan de sociale en pedagogische behoeften van de gemeenschap kunnen tegemoetkomen, werken ze ook aan economische groei. Onze wereld is immers alsmear meer verstedelijkt. De rijkdom is erg ongelijk verdeeld en zit geconcentreerd in die steden. De heropleving

van landelijke gemeenschappen vraagt om een gemeenschappelijke agenda van steden én landelijke gebieden. Zo is de ontvolking in veel Italiaanse landelijke gebieden opvallend. Tegelijkertijd herontdekken stadsbewoners het platteland en gaan ze er zelfs wonen. Net daardoor kunnen we een stedelijk/landelijk ('rurban') systeem ontwikkelen. Dat versterkt

in e en Emilia Romagna

len en de aanwezige inkomensbronnen, zoals landbouw. De resultaten van dit pilootproject in drie bergachtige gebieden in Toscane, overtuigde de regering van het belang van landelijke ontwikkeling. Daardoor werden nog eens 60 projecten gesubsidieerd, voor in totaal zo'n zeven miljoen euro.

Meer dan 200 diensten en vrijetijdsactiviteiten werden toegankelijk voor 38.000 mensen van alle leeftijden. Nieuwe samenwerkingsmodellen werden bevorderd, waarbij telkens de nadruk lag op het gebruik van plaatselijke grondstoffen en 'sociale landbouw'. Daardoor steunen boerderijen de maatschappelijk herintegratie van kansarme groepen zoals vluchtelingen en mensen met een verstandelijke handicap. Er werden ook talrijke activiteiten voor kinderen en jongeren op poten gezet. De resultaten in Toscane en andere regio's werden op nationaal niveau geëvalueerd. Ze hebben geleid tot het Italian National Strategic Rural Plan, dat loopt van 2007 tot 2013.

Deze nieuwe diensten beantwoorden de behoeften van gemeenschappen op het platteland op een erg efficiënte manier. Ze dragen ook bij aan een strategische ontwikkeling van het platteland op lange termijn. Door de link tussen stedelijke en landelijke gebieden te versterken en te ontwikkelen, wordt er in de betrokken regio's veel planmatiger gewerkt. Zo maakt men meer beredeneerd gebruik van plaatselijke grondstoffen – onder andere voor sociale landbouw – en krijgen gemeenschappen gestructureerde steun. Dit helpt hen om, samen met de steden, de uitdagingen van de 21ste eeuw aan te gaan.

Francesco di Iacovi is professor Landbouw-economie aan de Universiteit van Pisa • francovo@vet.unipi.it | <http://sofar.unipi.it>

Landelijke gemeenschapscentra

Deze gemeenschapscentra werden opgericht door een partnerschap van verschillende overheden, vrijwilligersorganisaties en landbouwersvakbonden. De centra zijn multifunctionele ruimtes voor kinderen en jongeren tussen 3 en 18 jaar. Ze kunnen ook voor andere zaken dienen. Kinderen krijgen er ondersteuning en aangepaste activiteiten tijdens het schooljaar en de vakanties. Die moeten

hun ontwikkeling stimuleren, hen helpen het milieu en de plaatselijke tradities opnieuw te ontdekken, ondernemerschap te stimuleren en relevante werkervaring geven. De centra dienen als uitvalsbasis voor bostoerisme, informatiepunten voor de jeugd, familiebemiddeling, ontmoetingsplaats voor ouderen en vergaderzaal. Kinderen en jongeren kunnen er ook gewoon hun vrije tijd doorbrengen.

Een school in een centrum

Door samenwerking tussen de overheden, het landbouwerssyndicaat, Volksgezondheid en vrijwillige organisaties, werd een school in Cavriglia (Arezzo) uitgebreid met verschillende diensten. Het centrum werd CIAF gedoopt en is een informatie- en ontmoetingscentrum voor jongeren. Je vindt er IT-

en muziekworkshops, een dienst voor thuisonderwijs, een speelzaal en een ruimte voor ouders. In dit centrum worden diensten aangeboden die ontbraken in de regio. Daarnaast moet het centrum de relatie tussen ouders en jongeren versterken, opleidingen verzorgen en werkgelegenheid bieden.

Ondersteuning door wetgeving

In Valdera, nabij Pisa, loopt er samenwerking tussen plaatselijke besturen, landbouwersvakbonden, de dienst volksgezondheid en de universiteiten. Ze willen een reeks activiteiten ontwikkelen en aanbieden, met één centraal gegeven. Er wordt zo veel als mogelijk beroep gedaan op lokale organisaties. Dat zijn onder andere:

Artikel 1 Landbouwscholen voor kinderen tussen 5 maanden en 5 jaar; opgeleide begeleiders verzorgen een waaijer aan activiteiten

Artikel 2 Campi solari (openluchtactiviteiten op de boerderij) voor kinderen van 6 tot 11. Gedurende een week of langer kunnen ze deelnemen aan activiteiten die inspelen op sociale ontwikkeling en

relaties. Tegelijkertijd ontwikkelen de kinderen belangstelling en respect voor het milieu en de plaatselijke manier van leven.

Artikel 3 Werken op de boerderij: een werkervaring voor jongeren tussen 16 en 18. Dit gebeurde in een beschermde omgeving, als ondersteuning voor de scholen en als alternatief voor kinderen die de school hebben verlaten.

Artikel 4 Een ontvangstcentrum voor kinderen in moeilijkheden. Ze kunnen er slapen, eten, les volgen en zich ontspannen. Vaak hebben ze thuis problemen of zoeken ze politiek asiel.

Artikel 5 Reception centre for children experiencing difficulties

Kleine onderwijsgroepen voor kleuters uit de bergen

KLEUREN ONTDEKKEN – CASA MAMETTA SMALL EDUCATING GROUP – SERRAMAZZONI

NETWERKEN MET FAMILIES: EEN UITSTAPJE OM KASTANJES TE RAPEN – GIROTONDO HOME EDUCATOR – SERRAMAZZONI

Een regionale wet uit 2000 heeft geleid tot nieuwe opvangvoorzieningen voor de kinderen in de Apennijnen, in de buurt van Modena.

DOOR: ANNA PELLONI - *'Ik heb twee geiten, een ezel, ganzen en een heleboel katten. En ook een hond: Pepe.'* Lucia is tweeënhalf en vertelt aan één stuk. *'Ook nog een mama en een papa. Dat is het.'*

Lucia woont tussen de heuvels omdat haar ouders uit de stad zijn weggetrokken. Ze werken er wel nog steeds.

Marco is een paar maanden jonger. Hij zegt: *'Ik kan het huis van oma Rina zien maar ik kan er niet naartoe. Het is te ver stappen.'*

Giada is anderhalf en zegt dat zij en haar zus niet vaak buiten spelen, omdat hun mama de burens niet zo leuk vindt.

Als we door de vensters van een klein flatje kijken, zien we de bergen die rond dit dorp liggen, te midden van de Apennijnen, 1000 meter boven de zeespiegel. De vijf kinderen die hier in een onderwijsgroepje zitten, zijn tussen 1 en 3

jaar oud. Terwijl ze op het middagmaal wachten, zitten ze aan tafel en praten ze wat. Hun ouders werken buitenshuis, soms in de vallei, soms een eind verder weg. Ze zijn blij dat ze hun kinderen kunnen toevertrouwen aan twee educatori, mensen met een pedagogische opleiding, die deze groep tien uur per dag begeleiden.

Dit gebied is zo'n 90 km² groot. Her en der vind je borghi (groepjes van twee of drie huizen rond een pleintje) en communi. Tot voor kort was er hier maar één kinderdagverblijf voor kinderen tussen 0 en 3. Heel wat families hadden problemen om opvang te vinden voor hun kinderen en vonden dat er gebrek was aan onderwijsvoorzieningen zoals zij ze kenden uit de steden. Daarom drongen ze er bij hun gemeente op aan om de Regionale Wet uit 2000 in praktijk te brengen. Zo konden ze met nieuwe, experimentele voorzieningen

starten. Die waren makkelijker in te richten dan gewone kleuterscholen, kostten minder maar de catering en andere logistiek moesten wel goed georganiseerd worden

De zes kleuterklassen of 'groepjes' in de Apennijnen hebben intussen elk een eigen stijl ontwikkeld. Twee ervan bevinden zich in een oude borgo, in en naast het huis van een pedagoog. Drie andere vinden we in appartementjes in hetzelfde 'vakantiehuis' en eentje ligt in het hart van de stad, in een flat die eigendom is van de plaatselijke overheid.

Twee pedagogen runnen hun eigen voorzieningen, drie andere werken onder de hoede van een coördinator, die de pedagogen aanstelt. Alle pedagogen hebben ongeveer dezelfde kwalificatie van medewerkers uit het kleuteronderwijs. De Regionale Wet vereist dat je minstens zes maanden ervaring hebt voor je in één van deze groepjes kunt komen werken. Alle voorzieningen hebben een wettelijke overeenkomst met het plaatselijk bestuur, waardoor ze subsidies en pedagogische ondersteuning krijgen.

Families vinden het fijn dat kinderen hun sociaal leven in een kleine groep kunnen opbouwen, in nauwe relatie met de educatore. Toch zitten de economische voordelen van dit opvangmodel vooral in de goedkope opstart, omdat het personeel wel doorbetaald wordt.

NETWERKEN MET FAMILIES: ZWEMMEN OP ZATERDAG – PEUTERVOORZIENINGEN - SERRAMAZZONI

Deze thuisvoorzieningen dreigen desondanks geïsoleerd te raken. Daarom zijn ze aangesloten bij een netwerk dat hen toelaat om contact te houden met gelijkaardige initiatieven. Zo kunnen ze kwalitatieve opvang garanderen. De pedagogisch coördinator gaat wekelijks observeren in elk van de voorzieningen. Hij of zij bespreekt er projecten met de medewerkers en ontmoet ouders.

Drie plaatselijke besturen hebben intussen een gezamenlijke 'koepel' voor peutersvoorzieningen ingericht. Die omvatten publieke en private voorzieningen, zowel in een thuisomgeving als op locatie. De medewerkers zitten maandelijks rond de tafel om tal van onderwerpen en projecten te bespreken. Daarnaast hebben de opvoeders die thuis werken zelf ook geregeld een afspraak met hun coördinator. Ze bespreken de vooruitgang die elk kind boekt en ontmoeten op vaste tijdstippen een 'raad' van vertegenwoordigers van opvoeders, ouders en de overheid. Op de agenda staan kwaliteitscontrole en planning. De opvoeders moeten jaarlijks 20 uur opleiding volgen. Hun voorzieningen staan in contact met kleuterscholen en bibliotheken, natuurcentra uit de buurt, muziekverenigingen en 'boerderijscholen'.

Anna Pelloni is pedagogisch coördinator in Comuni di Pavulla nel Frignano, Serramazzone, Lama Mocogno, Italië • primainfanzia@comune.pavullo-nel-frignano.mo.it

Kinderopvang in de Toscaanse heuvels

De sociale coöperatie Kioné verzorgt kinderopvang op het platte land. Hun projecten profiteren van de samenwerking tussen de Universiteit van Pisa en de regio Toscane.

DOOR: GRAZIA FALTONI - Koiné is een sociale coöperatie met een hoofdkantoor in Arezzo, Toscane. De coöperatie is betrokken bij een heleboel diensten, van sociale zorg over sociaal-educatieve diensten tot het bevorderen van het welzijn binnen de

gemeenschap. Er werken 450 mensen die meer dan 70 activiteiten aanbieden voor zo'n 1500 dagelijkse gebruikers.

Koiné is vooral actief binnen voorzieningen voor jonge kinderen, die tussen 0 en 3 jaar

